

A KÖNYVTÁROSKÉPZÉS INSEGSÚJTOTTA TERÜLET MARAD

MÜLLER-BENEDICT, Markus: *Bibliothekarische Ausbildung bleibt Notstandsgebiet* c. cikkének alapján (Buch und Bibliothek. 33.vol. 1981. 3.no. 258–269.p.) KATSÁNYI SÁNDOR tömörítvénye.

Hol szorít a cipő? Közelebbről: hol szorítja az NSZK könyvtárügyét a szakfőiskolai könyvtárosképzés fél-megoldottsága? – ezt a kérdést feszegeti „kritikus beszámoló” alcímet viselő indulatos cikkében egy brémai fiatalember.

Az NSZK-ban – ott is – az egykori középfokú szakképzés lépett elő főiskolai rangra. Az 1968-ban hozott kultuszminiszteri határozat után hat évig tartott a hajdani könyvtárosiskolák átszervezése, a tantervek, vizsgatervek stb. kidolgozása; 1974-ben lépett hatályba az új rendelettel az új státusz. (NB: A „szakfőiskola” kifejezés az iskolarendszerek felépítésének különbségéből adódóan nem fedti pontosan a nálunk használt fogalmat. Jelen esetben az érettségi után végezhető, hat szemeszteres, azaz három éves, diplomát adó iskolatípusról van szó.)

Négy hasonló intézmény indult el 1974-ben elvileg azonos jogalapról, ám az egyenlőtlen fejlődés (vagy inkább a megtorpanás) igen változatos formákat eredményezett: a *hamburgi* intézmény egy nagyobb főiskola önálló tanszéke lett, a *stuttgarti* önálló szakiskola, a *kölni* viszont könyvtárosképző intézmény maradt főiskolai státusz nélkül. (Ennek következtében a kölni diploma a munkaköri besorolás szempontjából képesít csak „diplomás könyvtáros”-nak, egyébként nem ad felsőoktatási végzettséget.) A *nyugat-berlini* tanszék (a szerző ezt is ismerteti) más irányban haladt előre: a Szabad Egyetem része lett.

A képzés tartalmi felépítése nem kevésbé változatos. Az alapvető kérdésben, a szak-, illetve közművelődési könyvtárosi irányultság arányainak meghatározásában háromféle megoldás alakult ki: csak közművelődési könyvtárosokat képeznek (Stuttgart); közművelődési és szakkönyvtárosokat párhuzamosan képeznek (Köln és Nyugat-Berlin); három szemeszteres közös alapképzés után a kétféle irányultság szétválik (Hamburg). (A nálunk ismert „univerzális” könyvtárosképzés sehol sem folyik.)

A szorosan vett könyvtárosi tárgyak mellett szerény óraszámban ún. „mellék tárgyak” is szerepelnek: egy-egy tudományterület felépítését és szakirodalmát ismertetik rövid előadások keretében, szükségszerű elnagyoltsággal, bármilyen elmélyülés lehetősége nélkül. Ezek voltaképpen egy régi terv itt felejtett kövületei. Korábban ugyanis az oktatásügy több szakot egyesítő, komplex főiskolákat tervezett, ami kiváló alkalmat teremtett

volna a „tisza” könyvtárosképzés egyéb szakterületekkel való összekapcsolására. Ezt tervezte a könyvtárügy, ám a komplex főiskolák elmaradtak, csak az előkészítésük jegyében létrehozott „mellékszakok” maradtak fent, funkciótlan örökségként, mint sovány és beteg, ámde szent tehének Indiában.

Az ismertett cikk szerzője kísérletet tett arra is, hogy az oktatott ismereteket tartalmilag áttekintse. Kísérletének egyetlen biztos eredménye annak megállapítása, hogy az oktatott ismeretek összehasonlíthatatlanok, és nem is lehet összehasonlító tananyag-elemzésre vállalkozni mindaddig, míg egységes terminológia nem jön létre. E terminológia kidolgozása és az oktatási tartalmak katalógusának megteremtése a Könyvtárosképzési Tanács feladata lenne, ám ez az 1968-ban létrehozott bizottság egyik munkát sem végezte el, s eddig egyetlen egységesítési javaslatot sem tett.

A főiskolai könyvtárosképzés alacsony színvonalának okát a szerző végső fokon mégsem a tanterv rendezetlenségében látja, hanem az oktatók munkájában. Többségüket – a cikk írója szerint – pedagógiai-didaktikai konzervativizmus és kényelmesség jellemzi, fő oktatási formájuk ennek megfelelően az előadás és a referátumra-felolvasásra épülő szeminárium. Egyoldalúan tekintélyelvűek, az oktatás kialakult tartalmát-formáját akkor is védik, ha a hallgatók tárgyyszerű, jogos kritikája vagy a tananyag nyilvánvaló elévülése mást javallana.

A jellemzett oktatói magatartás részben arra vezethető vissza, hogy a hallgatók nagy része nem érdeklődik szaktárgya iránt. Hallgatva és reflexiók nélkül „fogyasztják” az előadott ismereteket, mintha azoknak semmilyen közük nem lenne jövő élethivatásukhoz. A legkisebb ellenállás irányában mozognak; azokat az oktatókat, akik önállóságot és alkotó gondolkodást követelnek tőlük, túlterheléssel vádolják.

Mindennek végső következménye: a szakfőiskolai könyvtárosképzés a hat szemeszternyi időtartam és a hangoztatott tudományos jelleg ellenére sem más, mint leegyszerűsített intellektuális munkák elsajátíttatása és gyakoroltatása. A szakképzés lemaradt a szakmai igények és szükségletek fejlődése mellett.

A Bogens Verden illusztrációiból.